

Պատկանող Գործեր

ՈՐԱԳԻՐ

Դատարանական Դատարարական և Զոհարարական

ԵՐԿՐԱՐԻ ՏԵՐԻ, ԹԻՒ 68

ՕԿՏՈԲԵՐ

ՈՒՐԵՆԹ 9 ՅՈՒՆԻՍԵՐ 1842

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

30 Վեկտեմբեր

Նշանակալից Վեկտեմբերի միտ (Կոստանդնուպոլիս) ըստ ըստ տեղի ստորագրած մեղքի պատճառով և Վերին Վսեմութիւն ինչպէս փառանք որ աստիճանները կը հրամայէ, ստատիկ հրամանն ըրաւ որ յանցաւորը փնտրուի, անանկ կը կարծեն որ շուտով ձեռք կը յայտնուի ան չարագործը:

— Իրեկ կառավարութիւնը (Նիզամիյէ) զէս պանին խրկեց չորս անդամներէն ինչպէս, 69 ոսկիէ միտով, 1000 տրեմթէ և 11000 պղնձէ որ բաժնէր ինքն իրենց վերջին պատերազմի մէջ զբաղուող անդիակայի պաշտօնատարներուն, զինուորներուն և նաւատորմներուն: Եւ յիշատակարարական նաև ուրիշ հինգ անդամներէն ինչպէս և տասը սուր, որ պիտի տրուին անդիակայեցի երկու զօրապետներուն՝ որոնք նոյն պատերազմին մէջ զոհուած էին:

— Մայրաքաղաքի մէջ անպատիւ ծաղիկներ մտնողներ կը լինեն. Թէպէտ և աս հիւանդութիւնը այժմ շատ զգուշոր չէ:

— Վաւարական ապստամբութեան համարձեանակ հրաման եղաւ, որ ասիկէ հետեւ տաճկացի սուրհանդակներ հետ երկու թափար երթան, երբայն նա մականերէն ի դատ ստակ ալ ըլլայ:

— Վաւարական Գաղթարդոյն տեսներ որոշեց, որ Եւրոպայէն եկող նաւերը Թէ որ անանկ

մէկ հրամանագիր մը ունենան, որու մէջ հաստատուած ըլլայ Թէ բնաւ ժանտախտի կասկած չի կայ ան գաւառին մէջ, անտուներ կարող ըլլան աւելութեան բոլոր նաւահանգիստները մտնալ առանց քարանձինա ընելու:

Մինչև հիմայ Եւրոպայէն Կոստանդնուպոլիս եկողները հինգ օր քարանձինա կընէին, բայց այժմ ան ալ վերցրեցաւ տեսնալով որ ան գաւառը ապահով վիճակի մէջ է:

ԵԳԻՊՏՈՍ

Վեկտեմբերի, 25 Վեկտեմբեր:

Իրեկ չէ առջի օրը Վաւարական կոչուած պատերազմական շոգենաւով հասաւ հոս Մ. պարոն Պիլին, Վաւար իւր ընդհանուր հիւսիսաւոր Վեկտեմբերի: Եւ նոր նախորդը Մ. Ռոհան Դապու իր տկարութեանը պատճառով ստիպեցաւ որ շուտով մեկնի. անոր համար երեկ բոլոր զաղկապները ժողովուրդով, անոր հետ ներկայացան նոր հիւսիսաւոր Մ. Ռոհան Դապու վաղը պիտի մեկնի Վաւարական շոգենաւով Մարսիիս երթալու:

Ժողովուրդը մեծ անկարգութեամբ կըսպասէ որ Կոստանդնուպոլիս ստակներու արժէքին հաճելի որոշմանը մը տրուի: Թէ որ կառավարութիւնը իր խոստումներէն կատարէ և շուտով հրաման ընէ որ ստակներուն գինը Լաւրոպայի ստակներու արժէքին հաւասար ըլլան, անտուներ շատ ուղէի

կըլլայ. բայց կը վախցընէ Թէ բնաւ տասնի չի պիտի ընէ, և Թէ սարաքները միայն մեծ օգուտ պիտի բաղեն ան արգելքէն:

Հոս տեղի զօրքերուն հազուսուր Կոստանդնուպոլիս զօրաց նման պիտի ըլլայ. և հրաման եկաւ որ Վաւարական Վաւարային առ հասարակ ցամաքային և ծովային զօրքերը ան ձեռով հանդերձ հազին. բոլոր զերծակները կաշնաւին աս նոր հանդերձներուն համար. աս պատճառով շատ չուրայ ծախվեցաւ:

Մէկ ամիսէն ելել է որ բնաւ ժանտախտի դիպում մը չի պատահեցաւ. ուրեմն կը յուսանք որ աս ձմեռ բնաւ ժանտախտ ըլլալու չի:

ԱՆԳՂԻՆ

1 ընթաց, 13 Վեկտեմբեր:

Վարդայի դերներ չի վաճառվելու համար մէկ դաշնադրութիւն մը եղաւ Վաւար իւրի, Մեծին Բրիտանիայի, Ռուսիայի, Եւրոպայի և Բրուսիայի տէրութեանց մէջ: Վանի որ աս դաշնադր եղաւ, ելին զոռուշութեամբ կընային նաւերը, որ չըլլայ Թէ անոնց մէջ զիւր մը զանաւ. վասն զի անդիակայի օրէնքը մահացնէ կռուայ ան մարդը՝ որ կը համարձակի դերի առուստուր ընելու:

Մօրնին Լիւրաւ օրագրութիւնը ասանկ կըսէ:

Մ. Վիգօ. Դաւալ իւր տարբին դործոյ պաշտօնատարը, իր խաղաղութեան բնութեամբը կարող

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆԵՐ

ԲԱՐՈՅՈՒՄԵՆ

Թշնամիներէն առաջ եկած օգուտը:

Թշնամիները քիչ բարեկամ են:

ՊԵՆՏԵՆՏԵՆ:

Երգեօրի նշ բանի օգտակար են բարեկամները, ըսէ ինծի սիրելի ընթերցող. և Թէ հետեւ ըլլան կը պարտաւորիս դրամ խորձել անոնց նամակ խրկելու. Թէ որ մօտ ըլլան յաճախ տեսութիւն ընելու. կուգան քեզի ու քու ժամանակը կը գողնան. չեն թողոր որ օգտակար բանի մը շարունակ պարտաւոր: Եւ որ ուրեմն օգուտ կը տեսնաս անոնցմէ, եւ չեմ գիտեր բնաւ: Եւ Թէ կարօտութիւն ունենաս անոնց, խիղջն անտի պատճառներ մէջ բերելով կը ցաւին որ քու խնդիրդ չեն կրնար կատարել: Վիցուք Թէ դրամ պէտք է. քեզի. գիտցիր որ միշտ անանկ ատեն դրամ կը խնդրես անոնցմէ, որ նեղութեան մէջ ըլլալով՝ ժամանակ չունին քեզի օգնելու: Բարե-

կամները ոչ Թէ դրամ փոխ տալու համար բարեկամ չեն. դաժն են, այլ միայն իրենք խնդրելու: Եւ անանկ կը կարծեմ Թէ ճշմարիտ բարեկամները Վիկտեմբերու և ուրիշ զարմանալի հրէշներու կընմանին. որոնց համար յիշատի շատ բան կը գողցընէ, բայց զիւր մէկը տեսած չէ զանոնք:

Բարեկամութիւնը շատ անգամ մէկ անվաս խորհուրդներ մըն է. որով մարդս կախարծէ մտաւայտին բաներ հնարել ինք իրմէն. Պիլզաքէս և Ռիլեստէս, Վաման և Պիլիսիս ուրիշ բան չեն բայց զիցաբանական անհիմն պատմութիւններ: Ճշմարիտ բարեկամ միայն ան մարդը կը ճանաչեն որ Կոստանդնուպոլիս քերթող իր կատակերգութեանց մէկուն մէջ դրած է:

Ճշմարիտ բարեկամը. Թէ Թշնամիները են, ու անոնց ըրած թշնամութիւնները շատ օգուտ կընեն քեզի. անոնցմով միայն դու համարում կը գտնաս. անձրեւախոտն միջիններու ու ստատիկ փոթորիկներու կընմանին, որոնք դուն կը կարծես Թէ կը լինան, բայց խիստ հարկաւոր և օգտակար են բնութեան, օգը կը մարդուն փնտրակար դուրջներէն և գետինը կը պարտաւորուեն: Բնութիւնը թոյլ տուութիւն կընէ թշնամիներուն. ինչպէս որ մտա-

խող ու անձրեւ կուտայ. որ յիշատի կը թրջեն քեզի բայց քու արտաք կը բռնաւորեն. վերջապէս անոնց օգուտը յայտնի է. սակայն շատ անգամ կը պատահի որ չենք գիտեր Թէ արգելք ինչով համար մէկ մարդ մը ուրիշին թըշնամի եղեր է:

Բարեկամներուն մեծ մասը խորհրդայ ու ստատիկ են. պէտքը չէ ուրեմն անոնց վստահիլ կամ հաւատարիմ կարծել զանոնք: Եւ որ հակառակ թշնամիները Թէ և խորհրդայ կամ ստատիկ ալ ըլլան, կեղծաւորութիւն չեն ընէր՝ այլ հաւատարմութեամբ կը յայտնեն իրենց պատմութիւնը. ուրեմն կրնաս անոնց տուտալ, որովհետեւ չեն մոռնար քեզի և ոչ վայրկիւս մը. բնաւ շոգեգործութիւն ընելով քու ուղածք չեն դուրցըր, քու պահատութիւններդ չեն ծածկեր. ասոնք են աշխարհի մէջ քու պահապաններդ, որպէս զի քու վրադ զգուշութիւն ունենաս. ու գրեթէ չգիտնալով կատաղորդեն քեզի առաքինութեան դժուարին ճանապարհը:

Եւ ըստ իս հակառակ որչափ անձինք մոլորած են ան գեղեցիկ ճանապարհէն, անի բարեկամներու հետ ընկերութիւն ընելով: Եւ քեզ զատ գիտնաս որ քեզի դէմ

եղաւ յաղթել բոլոր իր պաշտօնակիցներու կապ կաճեցուն, ու ոչնչացունել խառնութիւն գրգռուող օրագիրներու յոյսը և սպառնալիքները: Անկախ, ինչպէս 1840ի ատեանին մէջ ցուցուց իր բնական խաղաղասիրութիւնը, անանկ ալ պիտի ցուցնէր աս անգամ՝ երբոր խորհրդարանը բացելու ըլլայ: Աւրոպա կրկին շնորհակալ պիտի ըլլայ անոր. քաղաքականութեան տեղեակ եղողները, և բոլոր ընկերական յառաջադիմութիւնները սիրող մարդիկը՝ որ կը գտնուէին Վաղդիայի և Նիգոլայի մէջ, վստահ ըլլալու են անոր խաղաղասիրութեանը. անանկ ալ Ղուկ-Յիւլիի թագաւորը ու Սուրբ Սարգիսը: Վաղաքականութեան նպատակը ան է որ զօրքերու թիւը քիչայ խաղաղութեան ժամանակը: Ս. Կիզոն կատարեց իր գլխաւոր խորհուրդը երբոր իշխանութեան հասաւ. աղատեց Աւրոպան մէկ պատերազմէ մը. աս բանին համար շնորհակալ ըլլան անոր բոլոր իմաստուն մարդիկները. և շատ պիտի տրտմին թէ որ անկախ ստիպել հասարակութեան զօրքերէն հրաժարիլ:

ՎԱՂՂԻՆ

Փարեզ, 16 Վեկտեմբեր:

Աս վերջին տասը օրեան մէջ շատ երեւելի անցքեր պատահեցան, որն որ արժան կը համարիմ մանրամասնաբար ծանուցանել ձեզի:

Փարիսերուն ժողովը՝ վեց անգամ խորհուրդ ընելէն ետեւ, վերջապէս իր վճիռը տրւաւ. որով՝ Վեկտեմբեր, Վոլոմպիէ և ժիւսզ Պրազիէ մեռնելու կը դատապարտէ: (Կիւսզ Բըզի, յարաւ, և Տիւֆուր պիտի աքսորւին. մնացած յանցաւորներէն երկու հոգի 15 տարի բանտը պիտի կենան, երկու անձինք ևս 10 տարի. Ս. Տիւֆուրի, Վալտիւն Պազէն 5 տարի:

Հասարակօրէն անանկ կը կարծւի որ Փարիսերը Ս. Տիւֆուրին՝ յառաջադիմութեան օրագրութիւնը յօրինողը բանտը դնելով՝ վրէժ տունէ ուզեցին բոլոր հակառակ կողմի օրագրութիւններէն, որոնց յօրինողները իրեք օր մէկ տեղ ժողովուրդ յայտարարութիւն մը գրեցին. որով մէջ կը ծանուցա-

նեն թէ Ս. Տիւֆուրին զատապարտելով՝ քննութիւն ու վիճաբանութիւն ընելու ազատութիւնը գլխովին խախտելու ջանք ընելէ և ոչ ուրիշ բան:

Աս ժամն լսեցինք, որ Վեկտեմբեր և իր երկու ընկերին մահուան վճիռը փոխեր են. հրամայելով որ իրեքն ալ աքսորւին, անանկ որ մէյմ ալ Վաղդիա չի դառնան:

Վաղդիայի տէրութեան խորհրդարանը բացելու այսօր սովորական արարողութեամբ:

Գրեթէ կէս օրը մէկ ժամ անցած էր երբոր թագուհին և միւս իշխանութիւնները խիստ լաւ տէն ելան իրեք կառքով, ու ձիաւոր աղբային սլահաւաններու զունգով մը:

Մէկ քառորդ ժամ անցնելէն ետեւ Նիգոլայի թագուհին իմացուցին որ թագաւորը կուգայ իր իշխանազուն ողբոյը հետ:

Աս հանգէսը հետեւեալ կարգով կ'անցնէր:

Գունդ մը զօրագրութիւններու՝ Տարիւլ անունով զօրապետը առջևնուէ:

Աւաջին խումբի ղեկավարներուն՝ հրամանատարները:

Աղբային պահապաններու հրամանատարները:

Գունդ մը տիգաւորներու ղեկավարական նուագաւորներով:

Խումբ մը ձիաւոր աղբային պահապաններու, նոսնապէս նուագարաններով:

Թագաւորին կառքը՝ պալատական ղեկավարներու հրամանատարներովը չորս ղին:

Ութը կառք ևս՝ արքունի սպասաւորները նըստած:

Երկրորդ խումբ մը ձիաւոր աղբային պահապաններու:

Վերջապէս գունդ մը զրահաւոր զօրքերու, ղեկավարական նուագարաններով:

Ասանկ մեծաշուք հանգէսով Պուրպուրեան պալատը հասաւ զաղդիայեաց թագաւորը՝ կէս օրը ժամ ու կէս անցած. ուր տեղ ժողովուրդ էին տէրութեան բոլոր մեծամեծ պաշտօնատարները և (ս) մանեան զեսպանը ևս, Վսե, Վեշիտ փաշան, փառաւոր հազուստով և նշաններով զարդարւած:

որոնք մեծ յարգանք ընդունելէն ետեւ թագաւորը, երբոր խորհրդարանը մտաւ՝ ամենքը միաբերան աղաղակեցին. Վաղդիա թագաւորը. ան ալ սիրով բարեկեց հոն գտնուողները ու իրեն համար պատրաստուած աթոռը նստաւ. ու իր երկու կողմն ալ իր որդիքը նստան:

Անտոնը սկսաւ թագաւորը հետեւեալ ատեն նախօրութիւնը որ թղթի վրայ կարգաց:

Պարոններ,

«Վերջին անգամ խորհրդարանը գոյեւելէն մինչեւ հիմայ, Արեւելքի կողմը եղած վեճերը՝ որոնց համար մենք ալ իրաւունք ունեցանք հոգ տանելու, արդէն լրջացած են: Աւստրիայի կայսրը, Մեծ Բրիտանիոյ թագուհին, Ռուսիայի թագաւորը, Ռուսաց կայսրը, (ս)մանեան թագաւորը և ես դաշնադրութիւն ըրինք մէջերնիս որ Աւրոպիա խաղաղութեան մէջ պահուի, ու (ս)մանեան Տէրութիւնը հաստատ մնայ և հանգիստ:

«Հատ ծանր տուրքեր ունէր աս երկիրը. բայց հիմայ շատ պակսեցան անոնք. խիստ կը ցանկամ որ տէրութեան ծախքերուն ու եկամուտներուն մէջ անմիջապէս հաւասարակշիւութիւն մը ըլլայ: Աս բանիս վրայով հիմակընէ պէտք է որ հոգ տանինք, ինչպէս որ դուք ալ կուգէք. բայց առանց տկարացունելու մեր ղեկավարական կողմը թագաւորութիւնը, և առանց օրէ օր ձգելու այն աշխատութիւնները՝ որոնք պատճառ պիտի ըլլան աղբային յաջողութիւնը ելլելուցնելու:

«Երկրի մեծամասնները շատցունելու վրայով օրէնք մը պիտի առաջադրուի ձեզի. որպէս զի մեր երկրի ամեն կողմերը շուտով և ղեկավարութեամբ հաղորդակցութիւն ունենան մէկմէկու հետ. որն որ զօրութեան միջոց մըն է և աղբիւր հարստութեան:

«Ես ալ ջանք կընեմ միանգամայն, խոհեմութեան հաստատուած դաշինքներովը, մեր առեւտրական զործառնութիւնները ալ ելլելու տարածել, որ Վաղդիայի բերքերուն նոր ղեկավարութիւն մը ըլլայ վաճառուէր:

«Ասանկ աշխատութիւնները պատիւ են իսկ ղաղութեանը, ու հաստատ և արդաստուր կըլլա-

նեղած թշնամութիւնները անշուշտ պատճառ կը լինէր քու համարում ունենալուդ. վստահ մէկ մարդու մը յարգը և պատիւը՝ իր թշնամիներուն թիւովը կը չափուի. որչափ է վրէժ թշնամի ունենայ մէկը, այնքան յարգելի է այն անձը. տկարամիտ մարդը բնաւ թշնամի չունենար: «Աս մենեւին համարմունք չունիմ, կըսէր մեծն Ռիշլիս դադը: «Ղեկացին, այն մարդուն վրայ որ թշնամի չունի. ինչու որ «տկարամիտ ու անպիտան մարդիկները միայն թշնամի չեն ունենար:

Մէկ կողմէն ալ՝ ի՞նչ բանի համար կրնայ արդեօք քեզի վնաս տալու թշնամեաց ատելութիւնը: Հատ անգամ թէ որքեղի հանդիպելու ըլլան, երեսդ չեն նայիր. կամ թէ ուրիշները քու անունդ տալու ըլլան նէ, խիղջն կըսկսին բամբասել քեզի: Այսքան բանէն՝ բարի մարդ մը պէտք է որ գոհ ըլլայ. միթէ ասով մեծ վնաս մը տուած կը լինէր քեզի: Ասկէջ զատ՝ միթէ միտակ թշնամիները քու ետեւէդ կը բամբասեն. բարեկամներուդ բամբասանքը լսած չէ՞ս մի: Բայց դուն բարեւոր սեպէ զքեզ երբ որ կը բամբասուիս. վստահ զի վնասը պաշտպանութիւնը կարթնեցունէ. ու միշտ մէկը կը գտնուի հոն, որ թէեւ բա-

րեկամ ալ չէ նէ, գո՛նէ թշնամիիդ խօսքին հակառակը զօրցելու գիտաւորութեամբ, քեզի թեր կեղծ: Անտառներ պարկեշտ ու անուական մարդիքը քու կողմը կը լինեն. թէպէտ թշնամի քու անունդ կ'արեւ կուգէր, բայց քու պատիւդ ալ է վրէժ շատցունելու ջանք ըրած կը լայ: Աս ի՞նչ մեծ բարեբարութիւն է որ թշնամիները կընեն:

(Ռիշլիսի համար) քեզի թէ դուն մէկ գիրք մը կը շարադրես, կամ որ գէշն գէշն է, օրագրութեան համար կաշխատես. հարկաւ հաղորդմէկ գրելը կ'ունենաս մէկը մէկ գոհուր. թէ որքունդ կ'ոխելով՝ կամ ձանձրութիւն մը գալով վրայ, և թէ գլխու կամ ակոյի ցաւ ունենալով պակասութիւն մը ըրած ես նէ, բարեւարտ ընթերցողը կը գոհակէ զանի ու կը համբարէ. բայց բարեկամը կանցնի այն տեղը առանց կարգաւոր. կամ թէ հաղիւ կէսը հասած՝ կըսկսի մրախիւ ու անիրաւութիւն կընէ քեզի: Ահա ասանկ կըսիրեն քեզի քու բարեկամներդ:

Բայց թշնամիներդ երբ որ պակասութիւն մը տեսնաւ լուր լինէ նէ բնաւ չեն նիւհեր. մանաւանդ թէ ալ է վրէժ արթուն կը կենան որ աղէկ ընեն. ամենին չեն ուղեր որ

քու գրածք անպատիւ մնայ կամ մոռցուի. հապա իրենք սրտանց կաշխատին աս բանիս համար, աստիս անգին քաւրովը՝ ու անոր վրայ զանազան մեկնութիւններ տալով. մինչեւ անգամ չեն թողուր որ մէկ բառ մը աչքէ փակուի. ասկէջ է վրէժ չեն կրնար յարգել՝ թէ որ ուղեն, հանդէ բանաստեղծին երգերը: Վստահ մէկ զայրեկան մը քրտնած ես կամ բնաւ ոչ. անոնք քեզի համար ամիսներով արուն բրտինք կը թափեն: Աս ի՞նչ մեծ նեղութիւն է, որու սիրով կը համբարեն: Որչափ բարեկամ են թշնամիները:

Բայց ի՞նչ կերպով մարդս թշնամի կըստանայ. ի՞նչպէս կրնայ հանդիպել քեզի աս դժբաղդութիւնը: Խիստ շատ ու գրեթէ անթիւ են եղանակները՝ որով մէկ մարդ մը թշնամի կ'ունենայ. անանկ որ շատ անգամ չենք կրնար անոր բուն պատճառը հասկնալ: Բայց երբեմն ալ՝ ծովուն մէջի սպունքներուն նման, անանք ինքնին կը գոյանան. թէպէտ և արդեօք մը կամ յանցանք չունենաս: Այն աթենացիին պէս՝ մէկը կը ձանձրանայ քու անունդ և քու գովութիւնը ստեղծելէն, ուրիշ մէկու մըն ալ անհաճոյ կը թուի քու գէմքդ և զնաքդ. ահա քեզ երկու-

Հեն դանի : Եւ կը հաւատամ որ աս խաղաղութիւնը պիտի չի վազալի բնաւ : Ինչպէս որ բոլոր տէրութիւններն ալ անկեղծ բարեկամութեամբ կը լը կայեն :

« Հարկաւոր եղած կարգադրութիւնները ըրի , որ չըլլայ թէ արտաքին գործքի մը պատճառով Լիւրիկէի մէջ ունեցած տեղերնուս ապահովութեանը վնաս մը ըլլայ :

« Մեր քաջասիրտ զինուորները՝ իրենց արժանազով աշխատութիւնը կը շարունակեն միշտ ան երկրին մէջ (Ղեզայի) . որ ասկէջ ետեւ և յաւիտեան՝ դադը իսկան երկիր պիտի կոչի : Բաղդաւոր կը համարիմ զիս որ իմ արջիքս ալ արտաւ ունեցան այն քաջ զինուորներուն զովքի աշխատութեանը մասնակից ըլլալու : Եր յարատեւութիւնը պիտի պսակէ անշուշտ մեր բանակին քաջութեան գործը . ու Գաղղիա՝ իր փառքը Ղեզայիի մէջ մոյցունէ լին ետեւ , իր բարեկրթութիւնն ալ պիտի հաղորդէ անոր :

« Եկամուտներու օրէնքը և ուրիշ քանի մը օրէնքներ , որոնց նպատակը կառավարութեան մէջ օգտակար բարեկարգութիւններ մոյցունել է , ան Քիւսպէս պիտի ներկայացունեն ձեզի :

« Որչափ ներգութեան մէջ ըլլանք , Գաղղիա կրնայ զիմանալ անոր , թէ որ գաղտնի միտքանութիւնները անդադար արգելք չըլլան իր մեծ գործունէութեանը : Եւ չեմ ուզեր ամենին որ ան խուլխուսէր մարդկանց յանցանքներուն և նենգութեանցը վրայօք երկարօրէն խօսիմ :

« Բայց չի մոռնա՞ք երբեք , սրբորոններ , թէ աս է որ կարգիլէ մեր հայրենիքը ու չի թողոր որ լիապէս վայելէ ան ամենն պարզները՝ որն որ աս տուածային նախախնամութիւնը շնորհէր է իրեն . աս է որ կուշացունէ ու չի թողոր որ առաջ երթան օրինաւոր և անդորր աղատութեան բարիքները . ան աղատութիւնը՝ որ Գաղղիա ձեռք բերած է , ու ես ալ փառք կը համարիմ ինծի իր ստաց :

Քննարկ : Սէկ տրիշ մըն ալ պատճառ կը գտնէ քեզի տակու . կարծեմ թէ քու գրածներուդ մէջ անանկ բան մը կարգաւոր է , որ գուն անիկա վար զարնելու մարով՝ յատկապէս ան ցօգաւոր շինած ես . ու ասանկով գուն յանգանքի տէր կը ըստ . իրր թէ Լիւրիկէի յափշտակութեանը մասնակից եղած ես : Եւս ինչ հեղինակը՝ Որոնդէիման , (Ս' օրիէտի) Կարգաստեաց անունով կատարկերու թեանը մէջ) կը թշնամանայ քեզի հետ որ անոր շինած անձոնի երգը բանի տեղ չի դրեր , կամ սխալներուն վրայով բան գրեցիր : Սէկ ուրիշ մըն ալ զրեթ տունը կուզէ քեզմէ , ինչու որ իր կատակերգութիւնը պիտի չի չըլլալով հասարակութեան , դուն ալ քու օրագրիդ միջոցովը հրատարակեցիր անիկա : Եւս ասոնք են քու մեծ թշնամիներդ . ասոնք՝ մոռնալու չեն քեզի լորր կեանքներուն մէջ . ու ամեն տեղ՝ բանի որ առիթ մը ձեռք բնին անցնի , իրենց թշնամութիւնը փորձով կը ցուցունեն քեզի :

Ընդհանուր կանոն : Կուզե՞ս որ թշնամի մը ունենաս , պարտաւոր մը աղէկութիւն ըրէ՞ , կոպիտ մարդու մը գործոյն մէջ դանդա՞ , ու անոր բարեբարութիւն ընելու ջանք ունեցիր :

Լա Գրամս , բանաս . օրագր . Ս' իմանու : Ինչպէս անոնց , Լուսար Կարապետեան յաշակերտաց Վարժարանիս :

Լաճքը հաստատ պահելու ջանքովս :

« Ուրեմն մենք աս արդեւ չալա՞ծելու ջանք ընենք , սրբորոններ , իմ կառավարութիւնս կրնէ իր պարտաւորութիւնը . անիկա ամեն տեղ հաստատ կը պահէ օրինաց իշխանութիւնը , ու ամենը կը հնազանդեցունէ անոնց , ինչպէս որ ինքն ալ կը հնազանդի : Չեր մոռնիմ գործակցութիւնը անշուշտ կօղնէ ինծի . ինչու որ ձեր հաստատուն անկեղծութեամբ աս երկիրը լուսաւորելով՝ իրեն ստուգել օգտակար եղած բաներուն վրայօք , ու իր պաշտպանութեամբ և մեր միտքանութեամբ զօրանալով՝ անարատ կը պահէ սրբազան աւանդը բարեկարգութեան և հասարակաց աղատութեան , որն որ Կաշնադրութիւնը Լաճք միջի յանձնած է : Եւս Գաղղիա ժամանակը քաղելու է մեր ջանասիրութեան պտուղը . և մեր հայրենեաց երախտադիտութիւնը անոր վարձքը պիտի ըլլայ :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Վենա , 30 Կեկտեմբեր :

Լնդոնից նոր դեսպանը Կոստանդնուպոլսի Բազմաթիւ Գեորգիոս Բէնիկ , Կորին Բարձրութիւն Ս' է թէնիք իշխանին հետ երկար խորհուրդներ ըրաւ , հաճկաստանին յունաց տէրութեանը հետ ունեցած գործքերուն համար . և մեկնեցաւ Վենայից Լիւքսեմբուրգ , որ իմացունէ յունաց տէրութեանը աս խորհուրդներուն վախճանը , ու նաեւ ան որոշմունքները որ եղաւ պաշտպանելու համար աս նոր տէրութիւնը որ խաղաղութեան և բարեկարգութեան մէջ հաստատ մնան , ու խափանեն ան խորհուրդները՝ որով կը ջանային ուրիշ տեղերու տիրել և իրենց տէրութիւնը ընդարձակել : Հիտայ շուտով Կոստանդնուպոլսի պիտի երթայ , որ պէս զի Բ . Գուռը հաշտեցնէ Հունաստանի հետ :

Վիւրն , 7 Կեկտեմբեր :

Բրուսելայի Թագաւորը՝ հրաւիրած ըլլալով Բ . Վեհ . Վիկտորիա Թագուհիէն , Լոնտրա պիտի երթայ ներկայ գտնուելու իշխանազուն երախային միլիտարութեանը հանդէսին :

Կորին Վեհափառութիւնը՝ յունաւորի 5 ին կամ 6 ին պիտի մեկնի շատ բազմութիւնով , նաեւ Կօղըմիւր և Կիւմէն զօրապետներն ալ իր հետ պիտի երթան :

ՅՈՒՆԱՏԱՆ

Լիւքսեմբ , 29 Կեկտեմբեր :

Լնդոնիան դեսպան սիր Բազմաթիւ Գեորգիոս Բէնիկ հասաւ հոս ամսուս 21 ին . հասարակութիւնը մեծ ակնկալութիւն մը ունի որ աս դեսպանին Հունաստան գալը՝ անշուշտ բարի վախճան մը պիտի ունենայ : Հիմակուհիմայ յաճախ տեսութիւն կրնէ թագաւորին և մեծ տէրութեանց դեսպաններուն հետ , բայց տակաւին բան մը չիմացեցաւ թէ ինչ որոշմունք ըրած են անոր հետ : Կրուի թէ աս դեսպանը մինչև յունաւորի 8 Լիւքսեմբ պիտի մնայ :

Հունաստանին հաճկաց տէրութեանը հետ ունեց

ցած գործքերը՝ դեռ նոյն վիճակի մէջ կը գտնուին : Ս . Միլզեւրիւս , Բ . Գրան դեսպանը իրեք տէրութեանց գործակալներուն յայտարարութիւն մը տրվաւ՝ որն որ հեղինացոյց կառավարութեանը տը Լաճին պատասխանն է :

Լնդային գրամանոյի (սլանքոյին) գործքերը գեւ չըսկան յաջողութեամբ առաջ երթալու . անոր ներքին կարգադրութիւնը հրատարակված չէ . այսու ամենայնիւ Ս . Գեորգիոս դրամանոյին ընդհանուր փաստաբան անուանեցաւ : Տէրութեան գանձը յետին չքաւորութեան մէջ է . ու 1841 ին շատ պակասեցաւ : Կառավարութիւնը չի գիտեր թէ ինչպէս ընէ որ մէկ միլիոն ստակ տայ գրամանոյին՝ որն որ խոստացեր է , և ուրիշ միլիոն մըն ալ Կողշիլ պարտներուն հատուցանէ , անոնցմէ փոխ աւանդած ստակին շահը : Պաշտօնատարները՝ աս կարեւոր գործին որոշմունք մը ընելու համար , շատ անգամ խորհուրդ ընելու ժողովը կանգնեցան :

ԶԱՄԻՌՆԻՒ

9 Յունիս :

Լնդոնի շաքութեան եկած սաստիկ անձրևները պատճառ եղան բազմաթիւ զիպուածներու . քանի մը տուն փլան՝ որոնք նոր շինած էին քաղաքիս երած տեղանքը . նմանապէս գետերը շատ վնասներ ըրեր են զաշտերուն մէջ . կրուի թէ քանի մը հողի կորսուէր է Ս' անխայի ճամբուն վրայ :

— Լնդոնից ցաւալի զիպուած մը պատահեցաւ հոս տեղ . 15 տարեկան աղջիկ մը՝ իր եղբորը հիւանդութեանը պատճառով բժիշկին դացեր էր զեղ առնելու համար , ետ դառնալուն երբոր մէկ փոքրիկ կամուրջի մը վրայէն կանցնէր , ոտքը սահելով ինկաւ տակէն անցած ջուրին մէջ . անմիջապէս չորս կողմէն օգնութիւն հասնելով հանեցին զնա ջուրէն բայց զժբաղդութեամբ խրխուրած գտան :

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԻՔ

Տէփաթատիոն կուգած շողենաւ , որ Լնդոնի մէջ շինած պատերազմական շոգենաւերուն ամենէն մեծն է , փորթմութիւն Մալթա եկեր է : Եւ նաւը շատ ներգութիւն կրեր է ճամբան օդին զէշուրէնէն . և Մալթա հասնելուն պէս սկսեւ են պէտք եղած նորոգութիւնները ընել :

Լիւքսեմբ Ս' Կորիւրը օրագրութիւնը կը ծանուցանէ , որ խեղ մը անձինք անգղիական կրօնի պաշտօնեաներէն , Լանկաշիրի , Չէլչիրի և Սլաֆօրտ շերի մէջ՝ հռոմէադաւաններուն զպրոցները կը սպասեն որ մօտ օրերս հռոմէական եկեղեցւոյ դաւանութիւնը պիտի ընդունին . իրենց Ս' Կորիւր պանուն պաշտօնակից ընկերին հետեւելով՝ որ արդէն հռոմէական վարդապետութիւնը ընդունած է . ու լուն դարձը մեծ զգացում տըւաւ բոլոր Լնդոնի : Հիշեալ օրագրութիւնը կըսէ նաեւ , թէ անանկ կը կարծուի որ քիչ տարւան մէջ՝ () քաղաքի երեւելի համալսարանը բոլորովին հռոմէադաւան կը ըլլայ :

Քուսիէ կոէք օրագրութեան մէջ կը կարդայուի :

Ըս օրերս ստատիկ փոթորիկ մը ելլալով մեծ վնասներ բրուաւ Լյո կղզիին մէջ . արտերը և պարտէզները գլխովին աւերակեցան : Յունաց կառավարութիւնը սա աղէտալի զիպրածը իմանալով հրաման բրուաւ , որ 10:000 տրախմի բաժնէր վնաս կրող անձինքներուն :

Լէքսանդր կոչած լուսերական նոր եպիսկոպոսը Երուսաղէմի , Տէփաղասիոն անուն պատեւազմէ շոգենաւով ճամբայ ելեր է Յոպպէ երթալու , ուրկէց Երուսաղէմ պիտի երթայ : Ըս եպիսկոպոսը մինչև հիմայ Լոնտոնի համալսարանին մէջ ուսուցիչ էր երբայիտն զարութեան :

Պարլիայի տրտաքին գործոց պաշտօնատարը Բարթալոմի հռովմէադաւան եկեղեցիներուն զարդեր և անթմէր խրկեր է , որոնց արժէքը բաւական Փոսնքի կը հասնի հզեր :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԼԳՂԻՆ

Մարտիկա , 20 Դեկտեմբեր 1841 :

Քաղաքիս առուտուրը զրեթէ միշտ մի և նոյն անշարժութեան մէջ կը գտնուի : Ձեթին գինը 70 Փրանքի իջաւ , նոր հունձին աւաւտութեանը համար : Սուսամը միշտ կուզվի , թէպէտ և շատ աղւանք կըստալի , բայց տակաւին չի հասնո նուերը : Իգմիրու բամպակները խիստ թուլ են , Սուսուան չուզվի տեսակին գէշութեանը համար : Քրքաղաքի բամպակներէն ամեն օր կը ծախվի 5-10 պալեա , բայց խիստ ցած գիներով , այսինքն 80 Փրանքի հարուրին 10-14 վար իջեցունելով : Բմբիկայի բամպակներէն քիչ մը ծախս եղաւ Զամբը քաղաքը ու գինէրն ալ սակաւ ինչ բարձրցան : բայց սա յաջողակ լուրը Իգմիրու բամպակներուն վրայօք ներգործութիւն մը չըրաւ տակաւին : հիմնականայ Մարտիկայի մէջը 37:604 պալեա բամպակ կայ ամեն տեսակներէն . խիս բարձր Լնդիկայի մէջ 565:600 պալեա կայ կրան . անցած տարի սա տոնէրս միայն 533:200 պալեա կար . Ըսեւ է որ սա տարի 32:400 պալեա աւելի է :

ԻԴԱՆԻՆ

Թրքեստ , 20 Դեկտեմբեր 1841 :

Մեղրամում : Ըս ամիսին մէջը շատ գործաւնուութիւններ եղան ու գինէրն ալ բարձրցան . հիմնականայ քիչ ապրանք կայ , բայց բաւական մեղրամում կըստալի , ուստի կարելի է որ քիչ մը թուլնայ . սա օրվան արժողութիւնը 100 Փիօրին է խանթարը :

Բամպակ : Մարջի տեսակը իջաւ նորէն . 40) պալեա ծախվեցաւ սա ապրանքէն 37 Փիօրին խանթարը . 880 պալեայի չափ Իգմիրու բամպակ ծախվեցաւ 26-30 Փիօրին ըստ տեսակին :

Ձեթ : Բաւական ապրանք կայ ու գինէրն ալ իջան . մայիս ամսու մէջը աւանդելու պայմանով

24 Փիօրինի ծախող կայ , բայց գնոյ աննորները չեն ուզեր սա գինը տալ :

Ղէհրի : Թուլ է . սա շաբաթ 40 խանթարի չափ ծախվեցաւ , 115-150 Փիօրին ըստ տեսակին :

Պտուղ : Ըս տարի շատ ապրանք չեկաւ անցած տարիներուն պէս , բայց և այնպէս գուրսերէն ալ գնոյ աննոր հրամանները քիչ էին . մօտ օրերս բաւական ապրանք եկաւ , ու եղած ծախքերը հետեւաները են :

220 վաւիկ կարմիր չամիչ Գէիզ տէրէի 6-6½ Փիօր 250 ————— ” Ձեթմէի 5½-6½ ”

200 խութի կուտարդ 12-13 ”

200 խանթար ևս 13½-13½ ”

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ

Օ. Ֆրանկա , 9 Յունվար :

Քաղաքիս առուտուրը Երուսաղէմի ծախող լուրերուն ու տօներուն սրտածաւով միծ անշարժութեան մէջ է հասարակօրէն , միայն քանի մը տեսակ ապրանքներ քիչ մը կուզվին :

Մեղրամում : Գոթանալուութիւններուն բարձր նալուն պտուղաւով , սա ապրանքն ալ գէշութեամբ է յոյժ ու 940-980 զուռուշի միշտ կը ծախվի :

Եզան մորթ : Թէպէտ անցած շաբաթ 5½-5¾ օխան վաճառվեցաւ . բայց այս անգամ Թրքեստու շոգենաւով եկած յաջողակ լուրերուն պատճառով 6 զուռուշ 6½ օխան ծախվեցաւ ըստ տեսակին :

Բամպակ : Բաւական ապրանք կայ ու գնոյ տուող խիստ քիչ է . սա օրվան արժողութիւնը հետեւան է :

Սպուռն 225-227

Քրքաղաք 215-220

Փաստ 210

Բուրդ : Խիստ թուլ է ու գիններուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ :

Լիֆին : Մեծ անշարժութեան մէջ է , թէպէտ շատ ապրանք չի կայ , բայց գրամի հարկաւորութիւն ունեցող մարդիկները մի կ'աւերկու սեփեթով կը ծախեն 66½-67 զուռուշի չէքին :

Տորմ : Թուլ է . կէօրտէսի ու Քայաճըխի ապրանքը 212-222 զուռուշ ըստ տեսակին կը ծախուի . Պարսու լաւ ապրանք քիչ կայ . 240 զուռուշի խանթարը անունով միայն է :

ՓՈՒՆԵՆԿԱՅԻՒԹԻՒՆՔ

ՊՕԼԻՈՒ

31 Դեկտեմբեր :

Ընտան 114½-115½

() տէսա 154½-155

Իլիօրն 475-476

Պէնես 180-181½

Պրքեստ 180-181½

Ղէհրի 180-181½

Մարտիկա 180-181½

ՕՊԵՒՈՒՆԻՔ

9 Յունվար 1842 :

Ընտան	115
Մարտիկա	180-180½
Պրքեստ	468-470
Իլիօրն	153
Կոստանդնուպոլիս	8-8½ հարուրին

ՃԱՆՈՒՑՈՒՄ

Պատուէր Տ . Միսրովի Վաւթեան Թաղապետանց , որ քանի մը ամիս առաջ զերբ մը հրատարակած է ի կալիաթա , Պատմութիւն հին Հնդկաստանի անունով . հիմակ տալէլ պիտի տայ իր ճանապարհորդութիւնը ի Հայաստան , ի Պարսկաստան , ի Տաճկաստան և յԱսորեստան : Տպագրութեան բոլոր ծախքը կը հասնի 3000 կալիաթայու ռուբլի այսինքն 30,000 տաճկի զուռուշ . ո՛վ որ ուզէ սա գումարը հատուցանել , իրեն ա'նունովը պիտի ապրի յիշեալ զերբ . որ երկու հատը ըլլայ պիտի . միայն երկու հատորին գինը 16 ռուբլի է այսինքն 160 տաճկի զուռուշ : Պարոն Ս . Յ . Բաբարը սա գործին ստորագրութեանը համար հոգաբարձու ընտրուած է :

Երբ Երուսաղէմի Տաճկաստանու բնակիչ բաղմանիւ հայերը սիրով կըստորագրվին , յիշեալ աշխատանքներուն տարի լուր նպատաստաւորոյ Ընտրու համար . որով հեղինակին ուսումնական ու աղագաւթական ջանքը յաջողութեամբ պիտի պրտակվի :

Ո՛վ որ ուզէ կրնայ ստորագրվիլ :

Իզմիր Երջալոյ Երարատեանին գրատուր , և ուրիշ քաղաքները նոյն օրագրութեան յարգի զօրծախաներուն մօտ :

ԱՐՇԱՆՈՅՈՒ ՄԱՐԿԱՆԵՐՆԵՐ . Ը (Օրագիրը շաբաթը անգամ մը կը արգվի :

Տարեկան ստորագրութեան գինը 120 զուռուշ է . կանխիկ . ո՛վ որ ուզէ կրնայ ստորագրվիլ :

Իզմիր օրագրութեան տպարանը : Պօլս , Վէդր խանը Իզմիրցի Սաւալանեան Վաւթի աղային գրատուր :

Պարսա , Քաղաքի Սաւալանեան Վաւթի աղային մօտ :

Լէքսանդրիա Երջալոյ Վարտպետ աղային մօտ :

Յոպպէ (Լափա) մեծապատու Մարտա աղային գրատուր :

Թրքեստ Երեւան Վրիգոր աղային գրատուր :

Երզրում Կալորճանեան աղայ Սարգսին մօտ :

Լէն Բարիկեանց հարութիւն աղային մօտ :

Տարապետի Պարոն Վաւթանեանի մօտ :

Լաւ Գլուքրեան աղայ կը բարձր մօտ :

Պաղատա Լնդիկոյ առաջին Թարգման աղայ Խաւիկին տունը :

Վաւթի Լնդանեան Կաղարեանց Կալոր աղային մօտ :

Պոմպա յարգի պարոնաց Երանուր որդի և ընկերաց վաճառատուր :

Սինկափոր ու Պաղալիա յարգի պարոնաց Սեթ եղբարց գրատուր :